RAADSVOORSTEL

Postregistratienummer	21.0011402

Onderwerp	Voorstel tot Zienswijze beleidsplan WerkSaam Westfriesland
Sector	Samenlevingszaken
Portefeuillehouder	R.M. Wiersma-De Faria
Steller	H.M. van Schagen

Inleiding

Voor de uitvoering van de Participatiewet en aanverwante wetten (zoals de Ioaw/Ioaz[1], WSW[2], BBZ[3] en de Wet Banenafspraak) werken de Westfriese gemeenten samen in de Gemeenschappelijke regeling WerkSaam Westfriesland (hierna WerkSaam). WerkSaam heeft een nieuw beleidsplan opgesteld: 'Meedoen telt!', Beleidsplan 2022-2025. Voorafgaand hieraan heeft WerkSaam input opgehaald bij alle zeven gemeenteraden. Voordat het algemeen bestuur van WerkSaam dit beleidsplan vaststelt, wordt het beleidsplan voor een zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraden.

Beslispunten

1. een positieve zienswijze af te geven op het beleidsplan 2022-2025 van WerkSaam Westfriesland 'Meedoen telt!' en daarbij het algemeen bestuur van WerkSaam Westfriesland te verzoeken om:
   - In het beleidsplan 2022-2025 op te nemen dat het bieden van het passend aanbod voor zorgcliënten in het kader van de Participatiewet nog nader uitgewerkt wordt.

Beoogd effect

WerkSaam zorgt er voor dat inwoners naar vermogen meedoen aan het arbeidsproces door maatwerk te leveren op het gebied van arbeidsbemiddeling, arbeidsontwikkeling en inkomensondersteuning. Het beleidsplan biedt de kaders voor de uitvoering door WerkSaam.

[1] Ioaw/Ioaz: Inkomensvoorziening voor Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Werknemers/ inkomensvoorziening voor oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen. Aanvullingen op het inkomen van AOW gerechtigden tot bijstandsniveau.
[2] Sociale werkvoorzieningen/ -plaatsen.
[3] Inkomensondersteuning zelfstandigen.

Argumenten

1.1 Door vaststelling van het beleidsplan zijn de kaders waarbinnen WerkSaam dit doet vastgelegd en is duidelijk wat WerkSaam doet en hoe ze dat doet.

Het beleidsplan geeft richting en eenduidigheid en is een leidraad voor iedereen die te maken krijgt met WerkSaam.

1.2 Het huidige beleidsplan 2018-2021 is geëvalueerd in het licht van de huidige maatschappelijke ontwikkelingen en is besproken met de zeven Westfriese gemeenteraden.

De evaluatie heeft tot nieuwe aandachtspunten geleid. Deze aandachtspunten zijn tezamen met de input van alle zeven Wesfriese gemeenteraden verwerkt in het nieuwe concept beleidsplan.

Aandachtspunten beleidsplan WerkSaam 2022-2025.

Verschillen ten opzichte van het huidige beleidsplan:

- ✓ Niet alleen streng aan de poort naar ook snel aan de poort. WerkSaam wil de doorlooptijden van bijstandsaanvragen verkorten. Aanvragers met een ingewikkelde financiële situatie of die eerder hebben gefraudeerd krijgen een uitgebreide intake. Aanvragers waarbij dit niet speelt krijgen een beperktere intake waardoor de uitkering sneller kan worden verwerkt.
- ✓ Meer bijdragen aan een inclusieve en diverse arbeidsmarkt. WerkSaam wil zich, als werkgever, zichtbaar opstellen als een voorstander van diversiteit op de arbeidsmarkt. Als bemiddelaar van werkzoekenden, worden medewerkers geschoold in het adequaat reageren op discriminerende verzoeken van werkgevers om uitsluiting terug te dringen.
- ✓ Meer maatregelen om duurzame uitstroom te bevorderen. WerkSaam wil de onzekerheid van het aanvaarden van tijdelijk werk wegnemen. De meeste mensen stromen uit met een tijdelijk contract. Mensen verliezen hun toeslagen en zijn angstig over de gevolgen. WerkSaam gaat bijvoorbeeld niet meer direct terugvorderen bij uitstroom, maar bevriezen deze vorderingen voor één jaar. Ook wordt het re-integratie instrument ‘Work first’ ingezet.
- ✓ Soepeler kwijtscheldingsbeleid. Cliënten kunnen schulden hebben bij WerkSaam (leningen of te veel ontvangen bijstand). Het restant van de schulden wordt momenteel na vijf jaar aflossing kwijtgescholden. Dit wordt verlaagd naar 3 jaar zodat het aanvaarden van werk financieel aantrekkelijker wordt.
- ✓ Handhaving met de menselijke maat. De nadruk lag al op maatwerk en coulance met goedwillende cliënten en een harde aanpak van kwaadwillende cliënten. Dit uitgangspunt wordt verder doorgezet. Er wordt meer ingezet op gesprekken en waarschuwingen dan het direct opleggen van sancties. WerkSaam gaat de ruimte in de wet opzoeken.
- ✓ Giften. WerkSaam gaat verruimen naar maximaal € 1.200,- giften op jaarbasis. Uitkeringsgerechtigden hoeven dit niet te melden. Dit is gelijk aan de recente motie van de Tweede Kamer over de ruimte voor giften in de bijstand.
- ✓ Soepeler omgaan met kostendelersnorm. Voor kwetsbare doelgroepen gaat WerkSaam voor afzien van de kostendelersnorm. Bijvoorbeeld in situaties waarbij ex-daklozen en ex-gedetineerden tijdelijk bij bijstandsgerechtigden inwonen.
- ✓ Bredere inzet loonkostensubsidie. Loonkostensubsidie is bedoeld voor werkgevers die iemand met een ziekte of handicap in dienst nemen. De inzet van loonkostensubsidie is momenteel voornamelijk voor beschut werk en voormalig leerlingen van speciaal onderwijs. WerkSaam gaat dit instrument vaker inzetten.

Verwerking van de ophaalsessie gemeenteraad Opmeer d.d. 24 februari 2021

In het begeleidend schrijven van WerkSaam is aangegeven hoe de input van alle zeven Wesfriese gemeenteraden is verwerkt. Hieronder kort weergegeven hoe de input van de gemeenteraad van Opmeer is verwerkt.

- ✓ *Maatregelen om duurzame uitstroom te bevorderen*

Zo snel mogelijk plaatsen op werk of duurzame uitstroom?

Duurzame uitstroom wordt door de gemeenteraadsleden ondersteund, maar een kosten/batenafweging is hierbij gewenst.

WerkSaam gaat voor een methodische aanpak, waarbij de cliënt meer eigen inbreng heeft in het plan naar werk. Hierdoor verbetert de betrokkenheid en de motivatie en daarmee de kans op duurzame uitstroom. WerkSaam investeert in ontwikkeling, in goede begeleiding op de werkplek, jobcoaching waar nodig. Meer inzetten op begeleiding en nazorg kost extra capaciteit. WerkSaam zal andere taken daarom anders moeten inrichten om deze capaciteit vrij te maken. WerkSaam gaat er op termijn vanuit dat de investeringen die zij aan de voorkant doet, aan de achterkant rendement oplevert. Er wordt aan gemeenten dan ook geen aanvullende financiering gevraagd.

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeenteraadsleden zijn voor het voorkomen van schulden waar mogelijk en maatwerk Bieden. WerkSaam wordt verzocht het beleid meer uit te werken.

WerkSaam stelt nu een beheerst beleid voor. Bij uitstroom naar tijdelijk werk worden terugvorderingen één jaar bevroren. Daarna worden de terugvorderingen verstuurd en afgelost. De maximale aflossingstermijn gaat in het huidige voorstel van vijf naar drie jaar en is daarmee gelijk aan het schuldsaneringsbeleid. Dit scheelt in heel Westfriesland €50.000 per jaar aan inkomsten. Voor een inwoner die net (weer) aan het werk is heeft deze aangepaste regeling in positieve zin grote impact. Deze regeling geldt niet voor fraudeurs.

- ✓ *BUIG (overschot mag WerkSaam gebruiken om meer mensen aan werk te helpen)*

Er is enige behoedzaamheid bij de gemeenteraadsleden, maar zij zien de plannen van WerkSaam om de eventuele overschotten van de BUIG budgetten in te zetten om meer uitstroom te bevorderen graag tegemoet.

WerkSaam heeft geen voorstellen in haar beleidsplan opgenomen, omdat op dit moment er verschillen zijn in de overschotten en tekorten bij de zeven Westfriese gemeenten. Dat maakt het lastig om een voorstel te doen.

Wel zien zij mogelijkheden om met de huidige budgetten meer participatie te realiseren.

Dit kan door inzet van loonkostensubsidie. Dit is een financieel re-integratie instrument dat wordt toegevoegd aan de BUIG. Door de loonkostensubsidie meer in te zetten wordt een deel van de BUIG ingezet voor re-integratie. Dit gebeurt op basis van de individuele behoefte van de cliënt. De koonkosten subsidie is slechts een klein deel van de BUIG.

Daarnaast kan meer participatie gerealiseerd worden met ‘Work First’, maar is een kostbaar instrument. WerkSaam heeft tijd nodig en de ervaringen uit de pilot ‘Work First’ om met een businesscase te komen. Op basis daarvan kan een voorstel aan de gemeenten gedaan worden om de kosten voor dit instrument te dekken uit het overschot van de BUIG.

- ✓ *Handhaving*

De gemeenteraadsleden ondersteunt handhaving met de menselijk maat en verzoeken WerkSaam deze uit te werken.
In het nieuwe beleidsplan maakt WerkSaam onderscheid in goedwillende en kwaadwillende cliënten (fraudeurs). Fraudeurs worden hard aangepakt. WerkSaam gaat investeren in scholing van medewerkers om het verschil tussen de twee beter te signaleren en herkennen. Daarnaast gaat WerkSaam waarschuwingen opnemen in haar handhavingsbeleid.

Kanttekeningen

1.1 Er wordt nieuwe wetgeving t.a.v. fraudeaanpak verwacht na vorming van het nieuwe kabinet, maar de verwachting is dat deze in lijn is met de nieuwe werkwijze van WerkSaam.

WerkSaam loopt met dit beleidsplan voor op wetgeving die wordt verwacht na het aantreden van een nieuw kabinet. Met de inzichten uit de toeslagenaffaire heeft de Tweede Kamer aangegeven wetgeving te willen waarbij het hard aanpakken van vermeende fraude wordt genuanceerd. Dit beleidsplan behelst de geest van deze richting. WerkSaam zal het beleid uitvoeren binnen de grenzen van de geldende wetgeving, maar sorteert wel alvast voor met deze kaders. Dit is een keuze. Aangezien de verwachting is dat de nieuwe wetgeving in lijn met de nieuwe werkwijze van WerkSaam zal zijn, kan deze keuze van WerkSaam worden ondersteund.

1.2 Het wetsvoorstel 'passend aanbod' heeft mogelijk gevolgen voor de gemeenten in de begeleiding van zorgcliënten, maar hierover dienen nadere afspraken gemaakt te worden met WerkSaam.

De kern van het concept wetsvoorstel 'passend aanbod'[4], is dat gemeenten verplicht worden álle mensen in de bijstand een passend aanbod te doen, ook wanneer dat niet op de arbeidsmarkt kan. Het passend aanbod kan ook vrijwilligerswerk of een vorm van dagbesteding zijn als het gaat om zorgcliënten[5]. In het beleidsplan schrijft WerkSaam dat het wetsvoorstel, indien aangenomen, grote gevolgen zal hebben voor de begeleiding van zorgcliënten. De gevolgen zijn voor gemeenten schrijft WerkSaam.
De vraag is of dit daadwerkelijk zo gesteld kan worden en er afspraken met WerkSaam moeten worden gemaakt over het beleid en de uitvoering. In het beleidsplan WerkSaam 2018-2021 is vastgesteld dat WerkSaam geen re-integratie biedt aan zorgcliënten. De gemeente biedt, indien nodig, ondersteuning in het kader van de Wmo of zorg totdat cliënt ontwikkelbaar is naar werk. Het passend aanbod vloeit voort uit de Participatiewet. Het heeft mogelijk voorkeur om het realiseren van passend aanbod geheel bij WerkSaam te beleggen, omdat WerkSaam toegerust is voor het beleid en de uitvoering van de Participatiewet, inclusief handhaving en sanctionering. Het ligt daarmee voor de hand dat alleen WerkSaam het passend aanbod kan opleggen indien het aanbod een verplichtend karakter heeft. Eventuele extra middelen voor de uitvoering van deze wet worden dan via het re-integratiebudget of de BUIG overdragen aan WerkSaam. Voorgesteld wordt om hierover nog afspraken te maken tussen WerkSaam en de gemeenten, zodra er meer bekend is.

[4] Voorstel van wet tot wijziging van de Participatiewet in verband met het verbeteren van de ondersteuning van mensen in de bijstand en aanpassing van de uitvoering van de taaleis.
[5] Een zorgcliënt is een binnen 5 jaar niet naar werk ontwikkelbare cliënt. Zij behelzen ongeveer 30% van de cliënten.

1.3 Een soepeler kwijtscheldingsbeleid zorgt voor minder inkomsten voor de gemeente, maar daartegenover staat een grotere kans op uitstroom uit de bijstand en minder instroom in de gemeentelijke schuldhulpverlening.

Een versoepeling van het kwijtscheldingsbeleid zorgt voor een financieel risico bij de gemeente. WerkSaam geeft in haar begeleidend schrijven aan dat diverse voorstellen nog nader uitgewerkt worden om het kwijtscheldingsbeleid aan te passen. De financiële consequenties van aangepast beleid worden daarbij in kaart gebracht.

Financiën

Het beleidsplan is gericht op het voorkomen van instroom, bevorderen van door- en uitstroom en het verlagen van de uitkeringslast. Het beleidsplan gaat echter niet in op de financiële gevolgen. De concept begroting 2022 is voor het zomerreces aan de gemeenteraad voorgelegd voor een zienswijze. Hierin is zo veel mogelijk rekening gehouden met het nieuwe beleidsplan. Daarnaast ontvangen de gemeenten een voor- en najaarsnota, een analyse inkomenstekort BUIG en een kaderbrief met uitgangspunten voor de volgende begrotingen. Over de kadernota's en begrotingen wordt u gevraagd een zienswijze te geven.

Uitvoering

De zienswijzen van de gemeenteraden worden voor 1 december 2021 gecommuniceerd aan het algemeen bestuur van WerkSaam. Het algemeen bestuur neemt op 9 december 2021 een besluit. Het nieuwe beleidsplan treedt per 1 januari 2022 in werking.

Bij de regionale raadsledenbijeenkomst van 29 september 2021 zal een presentatie worden gegeven om alle raadsleden te informeren over wat er met hun input is gedaan.

Communicatie

N.v.t.

Bijlagen

- brief aan colleges verzoek zienswijze raden
- concept beleidsplan WerkSaam 2022-2025

Het college van burgemeester en wethouders

Datum: 24 augustus 2021

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Opmeer,

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 24 augustus 2021;

gelet op de behandeling in de Commissie Samenlevingszaken van 15 september 2021;

besluit:

1. een positieve zienswijze af te geven op het beleidsplan 2022-2025 van WerkSaam Westfriesland 'Meedoen telt!' en daarbij het algemeen bestuur van WerkSaam Westfriesland te verzoeken om:
   - In het beleidsplan 2022-2025 op te nemen dat het bieden van het passend aanbod voor zorgcliënten in het kader van de Participatiewet nog nader uitgewerkt wordt.

Aldus besloten in de raadsvergadering van 30 september 2021.

voorzitter	griffier
G.J. van den Hengel	M. Versteeg